

Haziran 2012

Bu bilgi notunun kapsamı nihai değildir ve AİHM için bağlayıcılığı yoktur

Toplu sınırdışı uygulamaları

4 Numaralı Protokolün 4. Maddesi: yabancıların topluca sınırdışı edilmeleri yasağı

“Toplu sınırdışı” = bir grup yabancı içerisindeki her bireyin durumunun makul ve nesnel biçimde incelenmesi sonucunda uygulanan sınırdışı tedbirleri hariç olmak kaydıyla, yabancıların grup olarak bir ülkeyi terke zorlama tedbiridir.

4 Numaralı Protokolün 4. Maddeleri ihlal edildiği davalar

AİHM iki davada 4 Numaralı Protokolün 4. Maddesinin ihlal edildiğine hükmetmiştir:

- [Çonka – Belçika Davası](#), 05.02.2002

4 Numaralı Protokolün 4. Maddesi ihlal edilmiştir: (Roman kökenli Slovakya vatandaşlarına uygulanan) sınırdışı usulü, ilgililerin her birinin kişisel durumlarının gerçek anlamıyla ve tek tek dikkate alındığını gösterir yeterli güvencelerden yoksun idi. AİHM’ye göre takip edilen usul, toplu sınırdışı işlemi uygulandığı yönündeki kuşkuyu bütünüyle izale edecek nitelikte değildi. Bu kuşkuyu pekiştiren pek çok etken vardı: siyasi makamlar önceden ilgili merciye bu tarz işlemlerin uygulanmasına yönelik talimatlar vermişlerdi; ilgili bütün yabancıların aynı anda polis karakoluna intikalleri istenmişti; bölgeyi terk etmeleri ve yakalanmaları ile ilgili tebliğ edilen emirlerde kullanılan ifadeler birbirinin aynı idi; yabancılar avukatla güçlükle temasa geçebilmişlerdi; sığınma usulü tamamlanmamıştı.

- [Hirsi Jamaa ve Diğerleri – İtalya Davası](#)
Büyük Daire Kararı, 23.02.2012

Bu dava, Libya’dan gelirken İtalyan makamları tarafından denizde durdurulup yakalanan ve Libya’ya geri gönderilen Somalili ve Eritreli göçmenlerle ilgili idi.

AİHM, başvuranların Sözleşmenin 1. Maddesi bağlamında İtalya'nın yetki alanına girmiş olduklarını kaydetmiştir: başvuranlar, gemilere bindikleri zamanla Libya makamlarına teslim edildikleri zaman arasındaki süre zarfında sürekli ve münhasıran İtalyan mercilerinin hukuki ve fiili kontrolü altında idiler.

Bu davada **AİHM'den ilk kez 4 Numaralı Protokolün 4. Maddesinin, yabancıların ulusal topraklar dışında üçüncü bir Devlete sınırdışı edilmelerine ilişkin bir davada uygulanıp uygulanmayacağını incelemesi istenmiştir.** AİHM "yetki çevresi" kavramı gibi sınırdışı kavramının da özünde ulusal/bölgesel nitelik arz ettiğini kaydetmiş, fakat bir Devletin istisnai olarak yetkisini ulusal toprakları dışında kullandığı hallerde, o Devlet tarafından kullanılan bu sınır ötesi yetkinin toplu sınırdışı halini aldığını kabul edebileceğine karar vermiştir (AİHM bu davada başvuranların İtalya'nın yetki çevresinde olduğuna hükmetmiştir). Başvuranların Libya'ya nakli, her birinin kişisel durumu incelenmeksizin gerçekleştirilmiştir. İtalyan mercileri başvuranları yalnızca gemiye bindirmiş ve Libya'da gemiden indirmişlerdir. AİHM, [başvuranlara uygulanan işlemin toplu sınırdışı niteliği taşıdığına ve 4 Numaralı Protokolün 4. Maddesinin ihlal edildiğine hükmetmiştir.](#)

AİHM ayrıca:

[3. Maddenin](#) (insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele yasağı) [iki bakımdan ihlal edildiğine](#) hükmetmiştir: zira başvuranlar Libya'da kötü muameleyle maruz kalma veya Somali ya da Eritre'ye iade riskiyle karşı karşıya bırakılmışlardı. AİHM, şartlardan bütünüyle haberdar olan İtalyan makamlarının başvuranları Libya'ya göndermekle Sözleşmenin yasakladığı bir muameleyle maruz kalma tehlikesine attıklarını, kendilerini keyfi şekilde menşei ülkelerine geri gönderilme riskinden koruyacak yeterli güvencelerin bulunmadığını bildiklerini veya bilmekle yükümlü olduklarını kaydetmiştir.

[3. Madde ile bağlantılı olarak 13. Maddenin](#) (etkili başvuru hakkı) [ihlal edildiğine hükmetmiştir](#): zira başvuranlar sınırdışı tedbiri uygulanmadan önce yetkili bir merciye şikayette bulunma ve taleplerinin ayrıntılı ve kapsamlı biçimde değerlendirilmesini temin etme imkanından mahrum bırakılmışlardı.

[4 Numaralı Protokolün 4. Maddesi ile bağlantılı olarak 13. Maddesinin ihlal edildiğine hükmetmiştir](#): zira gemide bulunan askeri personel hakkında başvurulabilecek ceza yolu, askıya alma etkisi kriterine uygun değildi.

Diğer davalar

[Becker – Danimarka Davası](#), 03.10.1975

Gazeteci ve ayrıca "Çocukların Korunması ve Uluslararası Güvenlik" adlı bir kuruluşun müdürü olan başvuran, Danimarka'ya gelen 199 Vietnamlı çocuğun

Vietnam'a geri gönderilmesinin 4 Numaralı Protokolün 4. Maddesinin ihlali anlamına geleceğini iddia etmekteydi.

Başvuru kabul edilemez ilan edilmiştir: Danimarka grup üyelerinin her birinin durumunu ayrı ayrı değerlendirmeyi kabul ettiği için ve çocuklardan bir kısmının iadesinin kalmalarına nazaran kendilerinin menfaatlerine daha uygun olması nedeniyle toplu sınırdışı sorunu ortadan kalkmıştır.

Sultani – Fransa Davası, 20.09.2007

4 Numaralı Protokolün 4. Maddesi ihlal edilmemiştir: Yetkili makamlar, iltica başvurularını reddettikleri kararlarında Afganistan'daki genel durumu, başvuranın kişisel durumuyla ilgili beyanlarını ve geri gönderilmesi halinde maruz kalacağını iddia ettiği riskleri dikkate almışlardır. Dolayısıyla, başvuranın durumu bireysel olarak incelenmiş ve sınırdışı edilmesi için yeterli gerekçeler gösterilmiştir.

Başvuranların 4 Numaralı Protokolün 4. Maddesinin ihlal edildiği öne sürülen derdest davalar

Bu davalarda başvuranlar ayrıca sınırdışı edilmeleri durumunda 3. Maddeye (insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele yasağı) aykırı muamele riskiyle karşı karşıya olduklarını iddia etmektedirler:

F.Z. – Fransa ve Yunanistan Davası (no. 1453/10, başvuru 11.01.2010 tarihinde yapılmıştır) **Olguların izahı Fransızcadır:** Bir Afgan vatandaşı, Fransa'da toplu sınırdışı işlemine maruz bırakıldığından şikayetçidir.

Alisina Sharifi ve Diğerleri – İtalya ve Yunanistan Davası (no. 16643/09, başvuru 25.03.2009 tarihinde yapılmıştır) **Olguların izahı Fransızcadır:** 35 başvuran (32 Afgan, 2 Sudan ve 1 Eritre vatandaşı) sınır polisi tarafından İtalya'nın farklı limanlarında yakalanmış ve iddialara göre sınır polisi kendilerini derhal Yunanistan'a geri göndermiştir. Başvuranlar, diğer hususların yanısıra İtalya'dan toplu halde sınırdışı edildiklerinden şikayetçidirler.

Ayrıca bkz: **Bilgi Notu:** **Dublin davaları** ve **Bilgi Notu:** **Sınırdışı ve iade uygulamaları**.

Basın İrtibat:
Céline Menu-Lange
Tracey Turner-Tretz
tel: +33 3 90 21 42 08

AİHM basın duyuruları için RSS bildirimlerine üye olabilirsiniz:
<http://echr.coe.int/echr/rss.aspx>

(Bu bilgi notunun Türkçe çevirisi, Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı'nın katkılarıyla hazırlanmıştır.)